

Posudek diplomové práce
Městečko Palermo usíná.
Specifika sicilské detektivky s využitím konfrontace
a srovnání kriminálních románů
Andrey Camilleriho a Leonarda Sciascii,
kterou předložila Jaroslava Malá,
ÚRS FFUK, září 2007

Práce Jaroslavy Malé je věnována žánru, který se v posledním století pomalu ale jistě propracoval z kategorie oddychové či triviální literatury až do sfér uměleckých literárních děl. Samozřejmě to neplatí o veškeré produkci detektivních románů a povídek, ale není sporu o tom, že se detektivka kvalitativně vyžívá a těší se stále větší oblibě nejen čtenářů, ale i literární kritiky. V Itálii pak tento žánr zažívá v posledních letech skutečný „boom“. Diplomantka se však soustředila pouze na specifickou podobu detektivního žánru, determinovanou prostředím, které je vlastní jak empirickému autorovi, tak jeho fiktivním výtvorům, a tím je Sicílie.

Práce je rozdělena do dvou částí: v první obecnější se diplomantka pokusila shrnout dosavadní vývoj detektivního žánru a zmínit jeho podkategorie či dělení. Dále se zabývá literárním toposem Sicílie, jenž slovesným dílům (nejen detektivkám) dokáže vtisknout určité charakteristické rysy. V této části práce je také představen Luigi Pirandello, jako možný zdroj inspirace (konečně i přiznaný) autorů, kteří „sicilskou detektivku“ pozvedli na úroveň uznávaných děl italské krásné literatury.

Druhá část práce se pak postupně zabývá zločinem, detektivem, pátráním a trestem s ohledem na výrazná specifika Sicílie. Tato část práce se opírá o analýzu textového materiálu, který zahrnuje dva romány Leonarda Sciascii: *Den sovy* a *Každému, co jeho jest* a dva romány Andrey Camilleriho *Tvar vody* a *Hliněný pes*. Ve

svých analýzách však diplomantka zmiňuje i další díla výše zmíněných autorů, která konfrontuje i s díly nesicilského autora současné italské detektivky, jímž je Carlo Lucarelli.

Z práce Jaroslavy Malé vyplývá, že kořeny sicilské detektivky sahají nejen k Pirandellovi, ale až k Giovannimu Vergovi, který jako první moderní italský spisovatel dokázal postihnout specifika pravidel a tradic života na Sicílii. Diplomantka přesvědčivě dokládá, že traktované texty jsou silně ovlivněny sicilským „geniem loci“ a že porušování daných pravidel detektivního žánru, jichž se dopouštějí Sciascia a Camilleri (ale platilo by to i o jiných autorech z italského Jihu), je přímo ovlivněno skutečnými pravidly života na ostrově, tedy že životní empirie výrazným způsobem vstupuje do fikce, která se v zájmu věrohodnosti už nemůže řídit pouze svými „abstraktními“ zásadami. Je samozřejmé, že se diplomantka musela dotknout i problému mafie a jejího působení na ostrově, neboť sicilská detektivka a mafiánské praktiky tvoří nedělitelný celek. Jelikož i v případech, kdy mafie není zapletena do zločinu přímo, zůstává přítomna latentně, ať už v provedení zločinu, v reakcích svědků, v postupu vyšetřovatelů i v realizaci samotného trestu. Výmluvným příkladem je v tomto smyslu Sciasciův krátký román *Každému co jeho jest*, ve kterém není mafie nikdy explicitně jmenována a přece se celý zločin odehrává v její režii. Diplomantka si všímá i posunu, k němuž došlo v souvislosti s ekonomicko-politickými změnami v Itálii: postava mafiána, coby symbolu bytí i svérázné morálky a cti už patří bájím a legendám. Sciascia a Camilleri už nechtějí přispívat k mýtizaci mafie, přesto u nich nacházíme jakousi nostalgii po časech zásadových bossů, kteří si nade vše cenili vlastní čest a soudržnost své „rodiny“.

Další závěr, k němuž Jaroslava Malá ve své práci dochází, je, že specifický není jen sicilský zločin, ale i detektiv, který se na základě porovnání s existující

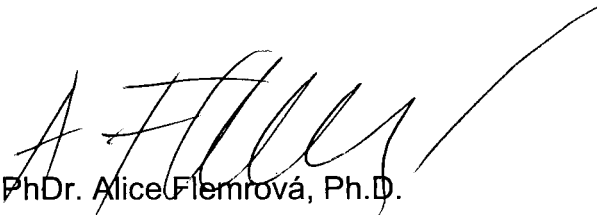
typologií rozhodně blíží víc soukromým očkům americké drsné školy než Velkému detektivovi anglosaské tradice. I když je sicilský detektiv oficiálním zástupcem pořádku, neváhá při svém vyšetřování použít nelegálních metod a postupů a stojí často – z hlediska dodržování zákonem daných pravidel – na stejné straně zákona jako pachatel zločinu, kterého chce polapit. Pro sicilského detektiva je dále často typické, že nadřazuje vlastní etické zásady trestnímu zákoníku.

Diplomantka se sice zaměřuje převážně na obsahovou analýzu, všímá si však i formálních prvků. Zajímá ji především použití sicilského dialektu u obou zmíněných sicilských autorů – zde je patrný posun, k němuž došlo v italské společnosti ohledně jeho přijímání jako plnocené součásti literárního textu za posledních 40 let. Také si všímá funkce dialogu ve výstavbě zápletky i v jako expresivní charakteristiky postav. Konstatuje, že Sciascia je navzdory, či naopak díky skutečnosti, že ve své době nemohl tak otevřeně mluvit o všech problémech života sicilské společnosti mnohem kritičtější než Camilleri, který tíhne špíš k jakési smířlivě-ironické benevolenci.

Všechny diplomantčiny dílčí postřehy rozhodně nejsou tuctové a jsou podloženy znalostí a citáty převážně z primární literatury. Diplomantka ale prokazuje i solidní znalost sekundární literatury ke zvolenému tématu. Proto považuji její práci za původní a vyzrálou. Po stylistické stránce je také zdařilá, škoda jen, že na dvou místech asi omylem vložila do textu pracovní verze překladu citované ukázky. Za trochu nešťastnou pak považuji formulaci že „výjimečnost detektivní literatury je právě v její hravosti, a odsuzovat ji je podobné jako zavrhnout sport nebo relaxaci“ (s 7). I já bych hájila detektivní žánr jako rovnoprávný v rámci moderní prózy, ale příměr se sportem či relaxací by asi jako argument neobstál.

Závěrem: Práci Jaroslavy Malé hodnotím jako plně zvládnutou a k obhajobě ji vřele doporučuji.

V Praze 14/9/07

PhDr. Alice Flemrová, Ph.D.

Vedoucí práce